

# TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAALEKANDJA

NR. 1

JAANUAR 1938

5. AASTAKÄIK

## Ametiühingute kaadri teadvuse kõrgusest

AMETIÜHINGUTE tegevusala on laialdane ja seepärast peavad ametiühingute juhid seisma oma ülesannete kõrgusel, et olla suutelised juhtima kogu ametiühingu tööd. Peab tungima igasse ametiühingu elus tekkivasse küsimusse ja leidma sellele õige vastus või järeldus.

Mis puutub ametiühingulisse organiseerimisse, siis siin on enam-vähem selged kõik küsimused. Pole raske viia organiseerimatut töölist arusaamisele sellest, milles seisab ametiühingu tähtsus. Kui ametiühingust hoidutakse veel kõrvale, siis põhjuseks on lihtsalt sellise inimese loidus ja kartus liikmemaksu maksmise eest. Ta laseb kõik teistel teha ja loodab pärast lõigata teiste poolt saavutatud kasu. Umbes nii on väljendunud inglise ametiühingute tähtsaim tegelane Clynes, kui ta tõi järgmise võrdluse:

„Organiseerimatu tööline on varga moodi, kes käib naabri aias vaevaga kasvatatud roose varastamas, müües neid turul hea hinnaga.”

Meie ülesanne siin piirdub vaid tolle mehe õigele teele viimiseks.

Ametiühingu sisemine töö on juba oskusi-nõudev ja spetsiaalharidust-vajav. Siin peab olema niihästi diplomaat kui riigimees, arveasjandusetundja kui kõnemees — jällegi Clynesi sõnade järgi. On palju ametiühinguid, kus asjatundmatud juhid töid palju sekeldusi ametiühingule majanduslikust küljest, heites halba varju kogu ametiühingu nimele. Meil, Eestis, on selliseid ametiühinguid mitmeid. Ametiühingu rahandus, nagu kõikide majanduslike organisatsioonide oma, vajab kindlat ja selget arvepidamist ning kontrolli. Viimase puudus võib ka hea arvepidamise juures esile kutsuda väärtähteid. On vähe sellest, kui ametiühingu juhtiv tegelane omab vaid loosungilist haridust. Sellised inimesed kõlbavad ainult teatud kitsapiirilise ülesande teostamiseks. Kui nad hakkavad end laiutama ametiühingus, siis võib tekkida liikmeskonna passiivsus ja äravool, kuna igatüks ei võta tolle mehe poolt esitatavaid tõdesid omaks. Ametiühin-

gud vanasti piirdusid kitsapiiriliste küsimustega, millel polnud palju tegemist üldiste asjadega. Ometi on aeg viinud ametiühingud tasemele, kus neilt nõutakse arusaamist riiklikest suundadest, kus ametiühing peab näitama enda liikmeskonna sotsiaalse korralduse vajadust ja arvestama sealjuures juba väljaspool ametiühingut töötavaid jõude, kellest on selliste reformide elluviimine. Nii on ametiühingud ja eeskätt nende juhid sunnitud tundma ka riikliku poliitika jooni ja suutma orienteeruda neis küsimustes. Ametiühingu juht, olles teoreetiliselt ja praktiliselt vahemeheks tööandja ja tööliiskonna vahel, peab omama ka sellekohase diplomaatia ja taktika oskust, et mitte rikkuda seda, mida on võimalik saavutada kergemini. Nagu palju küsimusi lahendatakse läbirääkimiste-teel, nii on ka ametiühingul vajalik käia sama teed. Siin on ametiühingu juhile seatud suur ja tähelepanev ülesanne — juhtida neid läbirääkimisi oma volitaja — ametiühingu massi — huvides. Nagu näeme, pole ametiühingu juhi ülesanded mitte nii kerged, kui mõnel pool seda võetakse. Tubli hääl ja ladna mees — valime aga juhatusse! Ei, siin peab asja käsitama teisest küljest, nagu ülal nägime. Õnneks pole vajalikkude

### NUMBRI SISUS:

*Ametiühingute kaadri teadvuse kõrgusest / Trükitöösturite üleriiklik päev tuleb kokku / Tööliiskonna tähtsus ühistegevuse liikumises / Tööliiskumise ideeline võitlus tuleb hoida puhas / Õpilaste töö korraldamisest Šveitsis / Loetut, nähtut, kuulud... / Meie organisatsioonidest / Teised ametiühingud / Tehnilised uudised / Välismaine ringvaade / Pilte*

# Trükiteösturite üleriiklik päev tuleb kokku

JAANUARIKUU keskel astub kokku üleriiklik trükiteösturite päev. Trükiteostlised on huvitatud sellest päevast, kuna seal kergitatakse üles küsimused, millised on suure tähtsusega ka palgalistele. Päev peab näitama, kas trükiteosturid on jõudnud tunnustada üldkehtivaid tödesid majandusel, või arvavad veelgi aja olevat lahendada küsimusi vaid enese isikliku peremehe seisukohalt. Trükiteostlised on arvamisel, et trükiteostuse huvides siin peavad kaasa lööma niihästi peremehed kui ka töölised, et saavutada trükiteostuse alal teatav stabiilsus ja korraldada töö- ja palgatingimusi. Meie oleme kaugel arvamisest, nagu võiks selliste küsimuste lahendamine sündida ainult peremeeste leplikkuse tõttu. Teame, et töölisorganisatsioonid üle maailma on peremehi viinud teatud tödede mõistmisele vaid oma ühendatud jõu ja sageli surve abil. Aga on ka olukordi, kus mõlemapoolisel vastastikusel mõistmisel on võimalik küsimusi korraldada ka ilma sellekohaste teravusteta. Kui jälgida eelnevaid läbirääkimisi töölised ja tööandjate vahel, siis selgub, et ühisele arusaamisele jõudmine on täiesti võimalik. Puudub vaid distsipliin ja eriseisukohtade rohkus tööandjate laagris. See on ka mõistetav, kuna paljud peremehed näevad teises kibedat konkurenti ja seepärast kardavad rohkem oma mõttekaaslast kui töölist. Kuivõrd sellest tundeist on üle saadud, peab näitama trükiteosturite päev.

MILLISED küsimused on tähtsad sel päeval? Tööandjad on võtnud sihiks arutada üleriiklike trükiteostude tariifide ühtlustamise küsimust, et sel alal kaotada kibedat konkurentsi. Samuti on sel-

lega seoses ka trükiteostude tegevuspiirkondade korraldamine — s. t. turuküsimus. Ühes töötariifide ühtlustamisega on paratamatult seotud trükiteostude tasutariifid, kuna viimaste korraldamisel oleks siiski võimalik ühe trükiteostu eelistatud seisukord teistest. Nagu näeme, on see küsimus tihedalt seotud trükiteostude ülemalise palgacalamäärade ja töötingimuste kindlaksmääramiseks. Trükiteosturite päev peab need küsimused lahendama ja selgitama, kuipalju trükiteostureid pooldavad sellekohast ratsionaliseeritud trükiteostust. Oleks halb tunnustus trükiteosturite majandusmeelele, kui nad ei suudaks kaaluda neid küsimusi küllalt tõsiselt ja teha nende kohta järeldavad otsused.

VÕIME lõpetada vaid sooviga, et siin leitakse mõistlik lahendus nii tööandjate kui tööliste huvides. Mõlemapoolse organisatsiooni ülesandeks jääb juba põhimõtete tegelik elluviimine, mis, vastu-seisu puudumise korral, poleks raske.

## Mõnda Ühendriikidest

Põhja-Ameerika Ühendriikides on sakslastest trükiteostlised oma organisatsioon — „Saksa-Ameerika Typografia“. Nagu organisatsiooni aruandest nähtub, kahaneb selle liikmete arv pidevalt. Asutatud 1873. aastal, võis organisatsioon veel 1892. aastal kasvada 7 liitunud ühingu 21-le, liikmete kogusummaga 1382. Ladumismasinat tarvitusele võtmisega kahanes liikmete arv järgneva kahekümne aasta jooksul 887 peale. Selline arv liikmeid oli 1917, mis ajast peale algas saksakeelsete lehtede väljasuremine Ühendriikides. Sest ajast peale ei ole väike liit enam kosunud. 1. juunil 1937. aastal oli organisatsiooni liikmeid ainult 540, nende hulgas 120 invaliidi — seega pensioni saajaid. Organisatsiooni häälekandja, ilmudes üks kord kuus, kirjutab, et Ühendriikide saksa ajalehed muutuvad ikka enam ja enam „saksapäraseks“. See tähendab, et saksa lehed muutuvad vaimult hitlerlikkudeks (arusaadav, kuna nad saavad ilmuda ainult välistoetuste varal). Säärase vaimu juures kaotavad need lehed enam ja enam lugejaid, kes ei taha tegemist teha rahvussootsialismi ja kolmanda riigi ebakultuursusega. Sakslastest trükiteostlised püüavad seetõttu teenistust leida inglise trükiteostades ja seega lähevad üle International Typographical Unioni liikmeks. Siiski on väikese organisatsiooni majanduslik seis veel küllalt au kartustäratav. Varandust on veel 28.472 dollarit (eesti rahas umbes 100.000 krooni).

# Tööliskonna tähtsus ühistegevuse liikumises

Tööliskoja juures töötab juba 1. juunist 1937. a. peale ühistegevuse instruktorina H. Isküll, kelle ülesandeks on tööliskonna huvi äratamine ühistegevuse liikumise vastu. Pöördusime seetõttu H. Isküllile poole selgituse saamiseks senises töös.

„Missugust tähtsust evib ühistegelise liikumise tööliskonnale?”

„Ühistegevuse sihiks on majandusliku iseseisvuse ja kaupade õiglasem jaotamine senises ühiskonnas, kusjuures tarvitava ei oleks kujunenud üksikute isikute eksploateerimisobjektiks. Seda põhimõtet taotleb ka töölisliikumine, mispärast ühistegelise liikumise on töölisliikumise põhimõtetega kooskõlas.”

„Kas on eeldusi, et eesti tööliskond läheb kaasa ühistegeliku liikumisega?”

„Ühistegelise liikumise rajajaiks maailmas olid Rochedali töölised, seega sisult peaks tööliskond minema selle liikumisega kaasa. Praegu küll domineerivad ühistegelises liikumises põllumehed, kusjuures linnad moodustavad vaid 10 protsenti maa vastu.

„Kas on olemas eeldusi, et ühistegelise liikumise saavad juhtida ka töölised?”

„Kahtlemata. Linnad, kus enamasti töölisi, on halvasti organiseeritud, Tallinnas, näiteks, kuulub vaid 4000 liiget ühistegelikkusesse ühingutesse. Ühistegelise liikumise on rajatud demokraatliku valitsemise süsteemi alusele ja mida suurem osatähtsus vastavatel ühingutel, sellisena kujuneb ka keskuse — Eesti Tarvitajate Keskühisuse — juhtimine. Kui töölise osatähtsus tõuseb ühistegelises liikumises, siis saavad nad seda ka realiseerida.”

„Kas on tähtis, näiteks, perekonnaliigete kuulumine ühingusse, või võib seal olla leibkonnast vaid üks?”

„Majanduslikult kõikide liikmeksolemine ei anna midagi, kuna ostude pealt tehakse ikkagi oma protsent tagasiandmiseks, küll aga on selline massiline osavõtt tähtis liikmeskonna meeluse väljendajana, viies ühistegevuse masside asjaks.”

„Kui vana on meil selline ühistegelise liikumine?”

„Töölise organiseerimine ühistegelisesse ühingutesse algas juba 1913. aastal, nagu „Oma” ja „Oma Abi” ühingud. Peale vabadussõda asutati ka teisi ühinguid, milliste arv on tublisti suurenenud.”

„Mis tingis eriinstruktori koha asutamise Tööliskoja juures?”

„Peeti soovitavaks ühistegevuse liikumist viia massidesse, kusjuures tööliskonnas nähti suurt



H. Isküll

eemalolevat massi. Inimeste juurdetulekuga elavneb ühistegelise liikumise ja tõuseb huvi ühistegevuse küsimuste vastu.”

„Kas on olnud juba edu sellisel tegevusel?”

„Eesti Tarvitajate Keskühisuse ringkondade arvates on märgata rohkem kui kunagi varem uute liikmete juurdetulekut ühingutesse ja kahtlemata on selle hulgas hulk töölisi.”

„Miks ühistegevuse juures ei ole märgata hindade vahet erakaubandusega?”

„Ühistegevuse süsteemiks on läbimüügi korraldamine normaalsete kalkulatsioonide alusel ja paigutatud kapitali kindel teenistus, nagu seda teeb ka erakaupmees. Alles aasta kokkuvõttel tekkinud ülejäägid ei lähe enam üksiku taskusse, vaid see antakse ostupreemiatena tagasi liikmele.”

„Aga mõnede aastate eest kaotasid, näiteks, „Oma” liikmed koguni osamaksud!”

„Seda enam ei ole juhtunud. Peale vabadussõda olid kauplused raskustes arusaadavalt põhjustel, teiseks ei olnud ka vastavate kogemustega juhtivaid tegelasi ühistegelikus liikumises ja seetõttu kannatasid ärid kahju. Nüüd on see viga kõrvaldatud.”

„Nii siis edu ka majanduslikust küljest.”

„Muidugi. Ühingud kaotasid ka lisavastutused, mis ulatusid 2—3-kordse suuruseni osamaksust. Olukord on seevõrd paranenud, et enam ei vajata sellist lisavastutust, vaid tullakse toime ka regulaarsete osamaksudega.”

# Töölisliikumise ideeline võitlus tuleb hoida puhas

TÖÖLISKOND — õieti ütelda palgaline klass — on meie rahva kandvaim osa. Seepärast — tööliskonna püüded on kogu rahva püüded. Tööliskonna sotsiaalse elu parandamine, selle majandusliku ja poliitilise mõju suurendamine rahva elus on kogu rahva suure enamuse viimine paremale ja õiglasemale tulevikule. Selles seisab tööliskonna jõu tugevus. On teadlikke tööliskonna liikmeid, kes sellest idealist küll palju ei tea, kuid alateadlikult võitlevad samade sihtide eest.

SIIN ei ole tegemist mõnede arusaamatute tõdedega. Kõik seatud sihid omavad lõpliku ja viimistletud kuju, iga tööliskonna nõudmine on põhjendatud kõige resoluutsemal viisil, iga tegevus omab kindlat ja selget sihti. Ja seda kõikidel aladel — sotsiaalsel, majanduslikul kui ka poliitilisel alal.

PEAKS olema küllalt selge, et selles võitluses ei saa olla tumedusi. Ülesseatud ideaalid on ainult siis ideaalid, kui nende eest võideldakse vastavalt. Tööliskond tõstab enda keskelt üles vastavad usaldusmehed, kes peavad nende ideaalide eest võitlema. Meie teame, et kõik inimesed pole ausameelsed ja omkaskapüüdnud, seepärast tugeva kontrolli pidamiseks oma usaldusmeeste tegevuse üle on tööliskond aktsepteerinud demokraatliku põhimõtte. Ainult demokraatlikul teel on võimalik kutsuda usaldusmehi korrale või neid eksimuste tõttu sundida lahkuma. Diktatorlikult või autoritaarselt valitsemise korral kujuneb selle küsimuse lahendamine raskeks.

KUI püsivad kõige vabamad olud ja tööliskond on oma tegevuses täiesti vaba, siis on tööliskonnal võimalus täiel määral hoida ideaale puhtaina. Siis saab tööliskond propageerida oma ideaale, siis saab tööliskond võita uusi poolehoidjaid oma võitlusele. Puhtad ideaalid hoolitsevad ise selle võitluse kergendamise eest.

PARAKU peame arvestama sellega, et alati ei ole sääraseid vabu aegu. Peame teadma, et on aegu, kus reaktsioon võib võimutseda ja suruda tööliskonna teissugusesse olukorda, kus sellel on raskem end esile tõsta. Neis oludes on tööliskonnal juba raske võidelda ideaalide puhtuse hoidmise eest ja minna kindlaksmääratud rada. Sel ajal on võimalik igasuguste kahtlaste ja tumedate sihtidega isikute tekkimine tööliskonna ausasse võitlusesse, isikute, kes pahahti suudavad end isegi tööliskonna vastutusrikkastele juhtivatele kohtadele upitada. Loomulikult, olles end etteotsa viinud, püüavad nad ka kogu liikumist — töölisliikumist — kallutada kahtlaste võtetele ja tegevusele, millest on ainult neil kasu.

NEIST kahtlastest tööliskonna usaldusmeestest kõneldes peaksime looma endale selguse nende tegevustaktikast. Siin võiksime esile tõsta jesuiitliku tegevusega harjunud inimesi. Kunagi on hispaania munk Loyola seadnud üles hüüdlause: otsustarve pühendab abinõu. Samuti mõtlevad need usaldusmehed — tööliskonnale on ükskõik, millisel teel võidelda — peaaegu kui sihile jõutakse. Nagu Loyola läks karile oma mustade võtete ja haritud inimhingele vastikute seletustega, nii on võimalik ka sellise mentaliteediga isikute hukutav mõju töölisliikumisele. Tööliskonna puhtad ideaalid ei või asetseda mustuse ja petmisega harjunud inimeste kätes. Oleme nii mõndagi kuulnud pärlidena selliste inimeste suust — meil ükskõik kust raha tuleb, kas või Hitlerit! Selliste hüüdlausestega tahetakse ilmutada oma mentaliteeti, mis võiks hädaohtlikuks muutuda tööliskonnale.

TEINE liik usaldusmehi on koondumas erilistesse koondustesse. Need koondused ei arvesta eriti tööliskonna üldist võitlust, vaid peavad õigeks ainult sellist tööliskonna võitlust, kus nemad ise on juhtivad ja kust teised, nendega mitte nõus olevad usaldusmehed, peaksid kaduma. Tegelikult tähendab selline võitlus isoleerimist tööliskonna kontrolli alt ja sisemist nõrgenemist. Oleme ajaloo näinud selliste rinate tekkimist, millised oma vastaste hävitamiseks läksid kuni terrorismini — nende iga oli lühike ja nad kasusid iseenesest, andes aset inimlikumatele liikumistele. Kui tööliskond aktsepteerib sellised koondused — kliked — siis on paratamatu kogu liikumise lõhenemine, klikedevaheline võitlus toob esile ebaausad võtted ja tagajärjena kahvatab tööliskonna üldine ideaal.

KOLMANDA kategooriana võiksime esile tõsta lihtsalt seiklejaid töölisliikumises. Neil on ükskõik, kuidas töölisliikumine edasi areneb. Nad kasutavad ainult konjunktuuri ühes või teises küsimuses, soetatavad igasuguseid kokkuleppeid, hoiavad endale tee lahti igasse laagrisesse. Kui neid inimesi parajasti vaadata, siis võib neid ikka leida mõnel aupaistust ja vähest energiat nõudval tööliskonna usalduskohal. Selliste isikute rohke arv ilmneb eriti aegadel, kus tööliskonna kui massi olukord on eriti tagasi surutud ja kontroll tehtud peaaegu võimatuks. Sellised seiklejad on ainult ajutisteks sõjariistadeks ühele või teisele poolele, ilma et neile osutataks eriti suurt tähtsust tulevikukavades.

OLLES näidanud tööliskonnale peituvat hädaohtu nende usaldusmeeste liikide näol, tuleb igaal ajal raskustele vaatamata näidata ka säärasele kahjulikule inimesele paras koht, kust ta ei suu-



# Õpilaste töö korraldamisest Šveitsis

Liidu ülemaalse algatusega palga- ja töötingimuste parandamiseks on võetud sisse ka õpilaste tööd reguleeriv punkt. Püüame siinkohal tuua mõnda näidet õpilaste töö korraldamisest Šveitsis.

Õpilaste töö korraldamine on juba vanaaegsete seaduste põhjal korraldatud. Viimased muudatused tehti 1926. aastal, seega 10 aastat tagasi. Kestev tööpuudus ja muutunud vahekorrad trükitööstuses on kutsunud esile selle korralduse muutmiseks, eriti mis puutub õpilaste arvu pidamisse. Seda tingib asjaolu, et väljaõppinud noored ei leia peale õppeaja lõpetamist tööd vastaval kutsealal, seega raisates aega. Seda mõistsid ka trükitöösturid ja nii peale kestvat läbirääkimist tööandjate ja töövõtjate organisatsioonide vahel suudeti luua uus kokkulepe. Asuti ka uurimise koostamisele õpilaste töötuse üle. Sellekohane statistika on koostatud 1. jaanuarist 1932 kuni 31. oktoobri 1936 ja haarab umbes 806 väljaõppinud noortöölisi. Millisel õppeaastal need õpilased esmakordselt töötuks jäid, selgub järgnevast:

	Ladujad	Trükkijad	Masinaladujad
I aasta	334	161	7
II „	146	58	5
III „	41	20	1
IV „	14	5	2
V „	6	6	—

Nagu sellest statistikast näeme, ähvardab töötaolek esimesel väljaõppimise aastal kõige rohkem, teiste sõnadega, ettevõtjad meeleldi vallandavad äsja väljaõppinud töölisi, et nende asemele võtta uusi õpilasi. Ei või öelda, et selles statistikas püsivad ainult nõrga tööjõuga väljaõppinud töölised. Statistika näitab samuti, millise märgiga lõpetasid ülaltoodud noored töölised oma õppeaja. 1806 töölisest oli 428 töölisi saanud tunnistusele „hea“, 232 töölisi „hea kuni väga hea“, 85 töölisi „väga

hea“, 40 töölisi „rahuldav hea“ ja ainult 20 töölisi „rahuldav“. Nii oli õppinud noorte tase enamuses hea kuni väga hea. Šveitsi trükitööstuses on 6250 liiget, seega arv 806 teeb välja umbes 13 protsenti. Statistika näitab samuti, palju päevi läks kaotsi töötuse all. See summa on 226 740 päeva või teiste sõnadega iga õpilasele langes 284 töötaleku päeva. Neist väljaõppinud töölised on juba 48 lahkunud õpitud elukutset. See asjaolu sundis avalikku võimu arvestama õpilaste piiramise küsimusega ja sellele järgnes vastav muudatus, milline astus jõusse 1. septembrist 1937.

Kokkulepe määrab kindlaks laduja ja masinaladuja õppeaja neljale aastale. Ladumise alal on kuni viie tööliseni (väljaõppinud ladujad) määratud 1 õpilane, 6—10 töölisi — 2 õpilast, 11—18 töölisi — 3 õpilast, 19—40 töölisi — 4 õpilast ja üle selle 5 õpilast.

Trükkimise alal: iga nelja õppinud trükkija peale 1 õpilane, 5—8 töölisi — 2 õpilast jne.

Õpilasi võivad pidada ettevõtted, millised vastavad järgmistele nõuetele: 1) õpilast peab pidama kestvalt vastavas ettevõttes, millise omanik või juhtiv personal on samal kutsealal teitsev, 2) trükkikojas peab olema küllaldasel määral vastavat tehnilist sissesedet, milline võimaldab õpilase iga-külgsel väljaõpetamist oma kutsealal.

Kokkulepe sisaldab veel terve rea muid nõudmisi õpilase katsetöö kohta jne.

Nii näeme, et õpilaste küsimus võib muutuda teravaks probleemiks, kui sel alal midagi tõkestavat aegsasti ette ei võeta. Pärast võib liig ülepea-kaela toimitud õpilaste väljaõpetamine muutuda ka tööstuslale kardetavaks ja karistab vastupidi ka noori väljaõppinud töölisi.

## Čehhoslovakkias

Avaliku hoolekande ministri poolt on kavatsus täiendada veelgi õpilasi käsitlevat seadust. Tahetakse keelata õpilastele öötöö, milline seadus seni kehtis ainult kuni 16-aastaste kohta. Nüüd tõstetakse see norm 18 aastale. Samuti tuleb keelu alla püha-päevane töö. Praegune õpilaste seadus on juba 80 aastat vana, seega ammugi iganenud. Õpilaste kohta pannakse kehtima palgaalammäärad ja kõrvaldatakse senine viis — tasuda palka söögi- ja ülespidamise arvel. Tõstetakse esile ka õpilastele puhkuse andmine. Õpilaste pidajailt nõutakse, et õpilase väljaõppe korral tööandja on kohustatud teda pidama täispalgaga kaks aastat. See takistaks ettevõtjaid suurel määral töötamast ainult õpilaste varal.

daks töölisliikumist viia eksiradadele. Vastasel korral võib määruda kogu tööliskonna võitlus ja raske on lahti saada külgekleepunud saastast.

MEIE sihiks olgu — igaalpool ja igaal ajal kindlad ja selged seisukohad. Alati pole võimalik ütelda, mida tahetakse — siis parem vaikida, mitte aga talitada oma mõttele vastupidiselt või käia kahtlasi teid. On selge, et sellega ei viida eksitusse vastast — selleks on ka temal mõistust. Sellega viiakse vaid eksitusse tööliskond. Kui meil oleks alati nii talitatud, siis oleks palju raskusi ületatud ja poleks esile tulnud ka selliseid kaotusi, nagu meie oleme töölisliikumises tunda saanud.

# Loetut, nähtut, kuuldut...

NELJAPÄEVAL, 30. detsembril ilmus „Riigi Teatajas“ 5. riigikogu laialisaatmise dekreet, mis hakkab kehtima 1. jaanuarist 1938. Riigikogu aegjäre Vabadussõja aegu loodud alustel on läinud ajalukku, et aset anda 1. jaanuaril kehtima hakanud põhiseadusele.

Seea tekib vaheae, kus pole mingit rahvaesindust, sest uus rahvaesindus tuleb alles valimisele ja astub kokku 23. aprillil 1938. Nüüd elame riigihoidja institutsiooni märgi all.

UUS PÕHISEADUS hakkas kehtima 1. jaanuaril, kusjuures tema kehtimachakkamist märgiti erilise pidulikusega. Kinodes, kus ettekandeid oli keskööni, lõpetati filmi väntamine ja kanti ette riigihümn. Kõikidel seltskondlikel olengutel, milliseid peeti uue aasta tähistamiseks, kanti ette kell 12 öösel riigihümn ja seletus uue põhiseaduse kohta, Vabariigi valitsus pidas kell 12 öösel pidulikku koosolekut, võttes vastu tuletoorje ja muude organisatsioonide rongkäigu.

MIS ütleb kasvatustöö kohta Prantsuse ja maailma suurimaid kirjanikke ning klassikuid Anatol France. Kasutame siinjuures tema mõtteid raamatust: Sylvestre Bonnard'i roim:

— Lapsi tuleb valmistada elule — ütles petis notar.

— Maailmas elatakse selleks, et tunda lõbu kõigest ilusast ning heast ja täita kõiki tahtmisi, kui nad on üllad, vaimukad ja kõrgemeelsed. Kasvatus, mis ei harjuta tahtmist, rikub hinge. Kasvataja peab õpetama tahtma.

— Ei saa õppida lõbutsedes?

— Ainult lõbutsedes saab õppida. Kasvatuskunst pole midagi muud, kui kunst äratada noorte hingede teadmishimu, et teda siis rahuldada, ja teadmishimu on elav ning terve ainult õnnelikes hingedes. Teadmised, mis jõuga topitakse mõistusesse, sulevad ja lämmatavad selle. Et seedita teadmisi, nad peavad olema neelatud alla isuga. Ma soovin mõistusest ja elust sädeleva lapse, kelles kõik looduse ja kunsti kaunidused peegelduksid pehme säruga.

PRANTSUSMAA Berliini saadik Francois Poncet kõneles hiljuti ajalehest, kusjuures ta seadis endale küsimuse: Mida nõuab lugeja ajalehelt? Sellele vastas ta irooniliselt ning pilkavalt:

— Laiem rahvas nõuab ajalehelt kõigepealt paberit, mis kvaliteedilt oleks hea. Seda selleks, et sinna oleks võimalik midagi kindlat pakkida. Peale selle nõuab lugejaskond, et sõnumid oleksid

hästi lühidad, mis poleks kõnelnud suurtest asjadest, vaid igapäevastest askeldustest. Need sõnumid peaks toodama hästi segaselt paigutatuna. Kui tahate teada saada lugeja maitset, siis korjake kõik aruanded, telegrammid, kuulutused jne. ühte, pange need kübarasse ja visake õhku. Selles järjestuses, nagu nad kukuvad maha, asetage need ajalehe veergudele. Ärge iial valetage, nagu loeksid vaid väljavalitud isikud teie juhtkirja, küll aga loevad kõik joonealuseid. Hoolitsege selle eest, et teie lehes oleks kena sissemurdmise artikkel, kus peaosaline kiirelt nabitakse kinni ja karistatakse. Ärge unustage, et lugeja ei loe teksti. Selleks andke talle hästi suured pealkirjad ja vahepealkirjad ning loetava artikli kohta käivad üksikasjalikud pildid.

Ajalehe ideaaliks on: rohkem paberit, vähem sisu. Rahvas nõuab anekdoote, ilustatud ja põnevaid tükke. Eriti hoiab ta eemale õpetlikest asjadest. Keegi suur mees lausus kusagil: igas artiklis peab olema vaid ükskord mainitud mingi õpetus, vahest on sedagi isegi liiga. Teie peaksite ju teadma, et lugeja heameelele loeb ülespuhutud asja kui õiget, see pakub sageli ootamatut ja põnevat. Need sõnumid on sensatsioonilisemad, on täis uimastust, on hästi võrtsitatud ja panevad lugeja värisema. Samuti võib iga valeinformatsioon osutada õigeks. Pange seda hästi tähele. Kui te sealjuures eksite, siis lugeja andestab selle, kuna teie olete välja jätnud vaid üksikasja. Need on laia lugejaskonna kombes. Seda ei peaks ajalehed unustama. Sest ajalehe ülesanne ongi meeldida lugejatele.

On see nii igalpool? Diplomaat oskas osavalt lahata kõik naeruväärsuse ajakirjanduse alal, tõstes selle vaid esirinda ja seades üles veel enam nõudeid, kui seda teeb harilik ajalehe kuningas — ajalehe väljaandja. Aga kahjuks, sel arutlusel on omajagu aluspõhja. Tõsi on see, et ka meil leidub küllalt selliseid ajalehelugejaid, kelle mõtudele on kõnelnud ülaltoodud sõnad. Pole siis imestada, kui väärt ideed leiavad trükisõna abil nii vähe poolehoidjaid — neid lihtsalt ei vaadata.

NÜÜD saavad ka sugukuked preemiamaksu. Iga sugukukk saab 35 senti oma vastutusrikkas töös. Küsimus kerkib, kas see preemia siiski väike ei ole, kui arvestada munakaubanduse suurt tähtsust ja kukkede ennastsalgavat tööd munakaupori ülalhoidmisel.

# Meie organisatsioonidest



Trükitöölise laste kogupilt jõulupuu all.

## Väikelaste jõulupuu

19. detsembril peeti ühingu ruumes jõulupuu ühingu liikmete lastele. Ühingu ruumesse kogunes hulk mudilasi, kes pinevusega ootasid jõuluvana ilmumist ja kingi saamist. Suur rõõm valitses paki kättesaamisel, kuna igahel oli midagi pakis — nii närimist kui ka lugemismaterjali. Iseendast mõista ei puudunud ka mudilaste poolt ettekantavad laulusalmikesed, nii hästi-halvasti kui keegi seda oskas. Ühingu oli toetanud jõulupuud 50 krooniga, kingitusi saadi ka mitmelt äri- ja firmalt.

## Laulumeeste elust

Ühingu juures töötab pidevalt meeslaulukoор, mis on leidnud tunnustuse nii ühingu liikmeskonna kui ka väljaspool. Nii mõnelgi õhtul laulukoор ettekanded on aidanud kaunistada eeskavalist osa.

Vana aasta lõppharjutus 19. detsembril kujunes pidulikemaks sündmuseks laulukoор elus. Eriti aitas seda esile tõsta endiste kolleegide ja praeguste ärimeeste härrade Lutsu ja Pukki annetused veinide ja maiustuste näol, millele lisaks „tegi välja“ ka laulukoор vanem Totsas paar veinipudelit. Pärast harjutust korraldati veini ja küünla-

valguse abil hubane „kõriharjutus“, milles suurt osa mängis kingitud vein. Avasõnas koorivanem A. Totsas tänas koorijuhti hr. M. Laurimaad nähtud vaeva eest koori töö juhtimisel, samuti tänas ta ka hääleseadjat, „Estonia“ teatri tenorit hr. K. Otsa laululindude kõrgetesse toonidesse viimise eest.

Koorijuht M. Laurimaa tänas kõiki lauljaid ja ühingu juhatust lahke vastutuleku eest ja märkis, et vaatamata nädalapikkusele raskele tööle, trükitöölised on siiski kogunenud puhkepäevadel ka oma kooritöö ülesannete tegemisele, kasutades oma vabu tunde lauluharjutusteks ja esinemisteks. Ta soovis koorile head edu ja tahet ka edaspidiseks. Hääleseadja hr. K. Ots tuletas meele, et kui tahtakse laulja olla, siis peab ka laulu juures tööd tegema.

Lõppsõna ütles kultuurtoimkonna esimees A. Treiman. Ta tänas meeskoori nähtud vaeva eest, samuti tutvustas ta koori kavatsitava ringreisi korraldustega.

Meeleolukohased laulud ja üldine hea olemine — nii lõppes laulumeeste tegevusaasta 1937. a.

## Alfred Kuberg †

Detsembris 1937. a. suri ühingu liige Alfred Kuberg, kes viimasel ajal töötas „Vaba Maa“ trükikojas. Kadunu kannatas juba pikemat aega sise-  
miste haiguste all ja oli haiguse tõttu sunnitud töölt puuduma. Viimaks ei suutnud haige organism vastu panna järjest süvenevale haigusele ja Kuberg lahkus meie ridadest 2. detsembril. Kuberg sängitati viimsele puhkepaigale Vana Kalamaja kalmistule, kusjuures teda saatma oli tulnud arvukas kogu sõpru ja tuttavaid. Ühingu poolt mälestustahvli asetamine sündis 19. detsembril, kusjuures lühikese kõne kadunu auks pidas hauld ühingu sekretär A. Offenbach.

Kubergi jäi leinama abikaasa.

### Karistused ületundide pärast

Pühapäeval, 19. detsembril üllatati mõningaid Tallinna trükikodasid töökaitseinspektori poolt. Töökaitseinspektor tegi neile trükikodadele protokollid ületundide tegemise pärast pühapäeval. Nagu näha, on need trükikojad jätnud teatamata tööinspeksioonile ületundide tegemise kavatsusest või teevad neid rohkem kui see seadusega lubatud. Igal juhul töölistel pole just heameel, kui neid kästakse tööd teha ka pühapäeval, kuna see päev on nädalal ainukene puhkamiseks.

Loota tuleks, et sellised karistused aitavad trükikodade valdajaid normaliseerida töötegemist oma asutustes, millega jääksid ära nii protokollid kui ka inimeste liigne tagaajamine tööga.

### Ühingu näiteringist

Näitering oma tegevuse alguse ja avatükina puhtteatrietenduste andmiseks lavastas H. Raudsepa „Demobiliseeritud perekonnaisa“, mis õnnestus kõigiti hästi. Etendus toimus 12. detsembril 1937. a. Töölismuusika Ühingu saalis. Tuleb märkida mõned puudused, eriti lavalisest küljest, mida tuleb küll panna Töölismuusika Ühingu lava väikisuse ja madaluse arvele. See lava on tõesti väga nigel sääraste tegevus- ja liiklemisrohketel näidendite lavastamiseks. Kaugemates ridades istujaid takistas ja segas näidendi pidevat jälgimist liig madalal asetsev lava.

\*

Raudsepa nimi juba tagab näidendi lopsakuse ja ladususe, sest ei ole ühtki näidendit temalt, mida ei kiideta autori leidlikkuse pärast. Kui aga näitlejad oma ettekandeid ise masindama ei hakka, või „liimist lahti ei lähe“.

Esimeses vaatuses andis end tunda just näitlejaskonna „mitteklappimine“. Esimene vaatus tundus venivana ja igavana, kuid teises ja kolmandas vaatuses, kus osalisel endid „leidsid“, tegid nad tassa selle, mis esimeses vaatuses puudu tuli.

Eriti meelejäänud kuju lõi doktorina H. Kase-

mets — Ilus, mis!!! — Ta esines väga tubliit. Onu Kontus R. Pelleini kehastusel ei jätnud ka midagi soovida. „Kadunud“ perekonnaisa teise-poolena ja „meheikka jõudvate“ laste emana prl. Kivimägi tundus veidi noor ja tagasihoidlik. Muide, temaga võib väga rahule jääda.

Pr. Sõstar gümnaasiastina ja pedagoogi abikaasana ning ta kooliõed olid omal kohal, väga meeldiv trio. Hr. Lippmaa — seitsme sõja ja „revoluutsioni“ kangelasena — suurepärase. Ainult jumestaja oleks pidanud olema tagasihoidlikum oma värviküllusega. Liialdatud karvasus ja punane värv näol oli eemaletõukav ja rikkus publikul (eriti minul) meeoleu — hirmutavalt verine. Seda määret võinuks pigemini kasutada teiste — väikesemate osaliste — võõpamiseks, mis kindlasti kogu käigule teise jume oleks andnud, ja millega just seda igapäevasust oleks kahandatud.

Vastuvõtt publikult ja üldmulje oli hea.

Võib julgesti ootama jääda järgnevaid lavastusi-etendusi Näiteringilt.

Head tahet ja edu!

ATR

### Vana-aasta õhtu Tallinna ühingu

toimus 31. detsembril. Koos oli poolsada inimest, eesotsas ühingu esimehe kolleeg Rebasega. Kohal oli ka Tööliskoja esimees kolleeg Kurvits.

Kuni ametliku — kõrgemalt poolt soovitatud — aktuseni istuti lauas kaunis tagasihoidlikult. Kell 23.40 kogunes rahvas eestuppa, kus kõneles kehtimatahakkavast põhiseadusest kolleeg Kruustee. Lauldi hünni. Laulu lõppedes näitaski kellaosuti vana-aasta surma. Sooviti vastastikku õnne. Selle järele võttis sõna kolleeg Rebane, kes erilisel avaldada soovi, et eeloleval aastal oleks kõigil ühinglasil tööd.

Uuesti lauda istudes asuti jälgima kultuurtoimkonna poolt korraldatud eeskava lina tagant n. n. „televiisioonraadiot“. Anti päevauudiseid, nalja ja laulu. Igavana mõjus lõpul antud „verstapikkune laul“. Säärane „laul“ on peaaegu igal ühingu üritusel juba muutunud tavaks. Tema saamisluugu on õige lihtne: võetakse ühingu juhtivate isikute nimed ja ametid, lisatakse neile juure paar „tabavat“ rida ja „laul“ ongi valmis. Seda lauldakse siis üldtuntud viisidel (igal salmil ise viis). Pähklik aga teeb laulu tema laulmisel asjaolu, et kord tuleb puudu viisist, kord sõnadest. Just nagu ärkusaegne kirikulaul.

Varsti pärast eeskava lõppu jõudis kohale ka tantsuhuviliste rõõm — bajaan. Tantsu löid hoogsalt eranditult kõik. Lõbusas tujus viibiti koos varahommikuni. Enamik rahvast sai koju parajasti hommikukohviks.

## Ühingu näitering

pidas 8. jaanuaril ühingu ruumes omavahelist koosviibimist teelauga. Koosviibimisel lauldi, keerutati tantsu ja viibiti teelaua taga küünlatulede valgusel.

## Tsinkograafid kokku

Solidaarsusetunde tõstmiseks korraldavad tsinkograafid 22. jaanuaril omavahelise koosviibimise ühingu ruumes. Koosviibimine on ette nähtud teelauga, mille juure kuulub ka pisut napsi. Ühingu ümber on kogunenud kaunike kogu tsinkograafe, kuid veelgi on neid, kes ühingusse ei kuulu. Omavahelisele koosviibimisele kutsutakse ka väljaspool ühingut viibivad kolleegid, millega loodetakse propageerida ühingu liikmeks astumist.

## Organiseerimiskoosolek

16. jaanuaril peeti Tallinnas ülelinnaline trükitehnikute organiseerimise koosolek. Seekordne koosolek oli kaunistatud eeskavaga, millega ka organiseerimatuile trükitehnikutele võidi näidata ühingu tööd kultuursetel aladel. Liidu esimees J. Saar pidas avakõne, kuna A. Offenbach kõneles trükitehnikute 1938. aasta ülesannetest ja V. Kruustee ühingu kultuurilisest tööst. Eeskavas esinesid laulukoor, näitering ja orkester.

## Ühingule osteti lauanõud

Ühingul tuleb ette tihti mitmesuguseid koosviibimisi. Seni muretseti koosviibimistele vajalikke lauanõusid üüriteel, makstes kõrget üüri. Seepärast on ühingu üldkoosoleku otsusel ühingule ostetud 160 krooni väärtuses lauanõusid. Nõude kasutamine sünnib üürimise kaudu, kusjuures ühingu või tema sektsioonide ning organite poolt korraldatavatel koosviibimistel võetakse üürihinnaks 4 protsenti nõude väärtusest, võõrastele üürides 8 protsenti. Üürist saadavad summad lähevad lauanõude täiendamiseks ja amortisatsiooniks.

## „Vaba Maa“ valib töölisvanemat

Kirjastuse o/ü „Vaba Maa“ trükikojas töötab üle 70 töölise, kuid seni oli selles trükikojas valimata töölisvanem. Kõik varemad katsed töölisvanema valimiseks nurjusid mitmesugustel põhjustel. 9. jaanuaril jõuti siiski niikaugemale, et korraldati töölisvanema valimiseks koosolek ühingu ruumes. Sellel koosolekul, millest võttis osa 40 töölise, seati üles töölisvanema kandidaadid — Ratas, Schlideberg ja Männik. Valimine ise toimub 18. jaanuaril.

Selle aktsiooniga on „Vaba Maa“ tööliskond saanud lahendada ammuagse soovi. Nii mõneltki poolt on vahest ette heidetud — töölised on suurelt osalt organiseeritud, aga seadusega lubatud õigust ei kasutata. Nüüd on siis see tehtud. Veel ootavad järke teised trükikojad. Nii on vanemad

valimata veel „Päevalehes“, „Ühiselus“, Eestimaa A/s. trükikojas ja R. Tohver & Ko-s.

## Korteriküsimusest trükitehnikute seas

16. detsembril peeti kultuurtoimkonna korraldusel referaatõhtu, millel kõnes A. Offenbach teemal: korteriküsimusest trükitehnikute seas.

Referent valgustas praegust olukorda korterite alal Tallinnas, märkides suurt üürihindade tõusu. Oleks aeg esile tõsta korteripuuduse lahendamist korterite juureehitamise teel. Seda majaomanikud ei pea enda sihiks ja kapital pole huvitatud end paigutama ehitustesse. Seepärast oleks vajalik otsida korteriküsimuse probleemi lahendamiseks muid teid. Kui varemadel aegadel võis seda nõuet esitada avalikkudes foorumites, siis nüüd on see takistatud ja seepärast peavad olemasolevad töölisorganisatsioonid asjast ise kinni haarama. On õigustatud liidu algatus küsimuse ülestõstmiseks ja vastava kava esitamiseks vabariigi valitsusele. Liit palus 200.000 krooni odavaprotsendilist laenu, tehes elumaja kalkultatsiooni 60 korterile. Referent tutvustas koosolijaid sellekohaste kalkultatsioonidega ja maja kasutamise korraga.

Läbirääkimistel võeti elavalt sõna ja avaldati arvamist, et liidu algatus on siin õige. Koosolek saatis hr. Riigihoidjale telegrammi, paludes hr. Riigihoidjat toetada trükitehnikute liidu sellekohast laenupalvet.

## Tartust

### „Postimehe“ trükikojas saadi palka juure

Et viimasel ajal elukallidus on pidevalt tõusnud ja tööliskonna elutingimused kannatavad tunduvalt selle all, siis asusid „Postimehe“ töölised palganõudmisele.

14. nov. kell 10 hommikul peeti „Postimehe“ trükikoja ruumis töölise üldkoosolek, kus päevakorras oli palganõudmine.

Tööliskond otsustas pöörduda üksmeelselt soovivaldusega ärijuhatuse poole, et ärijuhatuse töstaks palkasid 2 kr. nädalas. Koosoleku poolt valiti 3-liikmeline komisjon, kes pidi ärijuhatusega asja läbi rääkima. Komisjoni kuulusid E. Roorand, K. Paal ja A. Allas.

Komisjon esitas ärijuhatusele juba järgmisel päeval palve. Kuid ärijuhilt midagi kindlat teada ei saadud, sest pooled juhatuse liikmeid elavad Tallinnas, kuid vastus lubati anda paari päeva pärast.

Paari päeva möödumisel saadi järgmine vastus: Juhatuse tuleb kokku arvata vasti det. algul, siis selgub, missugused võimalused on palkade tõstmiseks. Kategooriliselt just vastu ei oldud.

Kartes, et asi võib pikale venida, kutsus töölisvanem E. Roorand 21. nov. teise üldkoosoleku



kokku, mis otsustas töötüli alata, kui palganõudmist ei rahuldata. Protokoll esitati ärijuhile. Ärijuht palus oodata ja teatas, et juhatuse koosolek peetakse tingimata 28. nov. ja 10. dets. vahel. Kuid tööliskond nõudis kindlamat vastust ja andis selleks paar päeva aega. Aja möödumisel teatas ärijuht, et juhatuse koosolek on 6. dets. ja palka saab juure 7% ulatuses. Kuid juhatuse koosolek oli juba laup., 4. dets. Mitmetunnilise kauplemise järele saadi palka juure järgmiselt: käsiladujaist said juure 1 kr 3 inimest; 1.50 kr. 11 inimest; 2 kr. 8 inimest. Trükkijaist — 1 kr. 2 inimest; teised kõik 2 kr. Masinaladujad said kõik 2 kr., allalaskjad-valtsijad kõik 1.25 kr., abitöölised ja vanemad õpilased 1 kr.; nooremad õpilased ja jooksupoisid 50 senti. Välja jäid ajutiselt tööle võetud töölised. Seega üldine tase tõusis märksa (näiteks kirjaladujaist on ainult 5 inimest, kes saavad alla 20 kr. nädalas, teised kõik rohkem).

Peale palkade tõusu nurisesid mitmed: „Miks ei nõutud palka juure ühtlaselt, ja kui sellele poleks vastu tulnud — miks siis ei antud asi edasi töötülide komisjoni?“

Kuid kas oleks sellega midagi kätte saadud? On küll vaevalt usutat, et sealt oleks sedagi saadud, mida saadi nüüd.

Loeme ju küll iga päev ajalehist, misisuguseid otsusi töötülide komisjon on teinud.

### Juubelirohke aasta

on läinud „Postimehe“ ärile maksma umbes 1000 krooni ümber — juubilarid-töölised said kõik kuupalga.

### Tartu spordiringist

Tartu ühingu sportlased kavatsevad oma nime veidi muuta — praegune nimi on liig pikk ja tekitab mõnigi kord raskusi. Otsitakse nime, mis rahuldaks trükitöölisi. Tartu kavatseb oma jalgpallimeeskonna registreerida ka tänava Eesti Jalgpalli Liidus, lootes seekaudu pakkuda võistlusi meeskonnale.

Tartu kolleegid pärivad Tallinna kolleegidelt, kas poleks mõeldav mõni ühine nimi, mis tähistaks mõlema linna trükitöölise meeskondi, nagu seda on Tartu ja Tallinna „Kalev“. Nime leidmiseks otsustati kuulutada välja sellekohane võistlus ja oodatakse sedasama Tallinnalt.

### Rakverest

Möödunud jõululauapäeval oli siin ühe trükkikoja kurbmängu lõppvaatus. Nimelt müüs Palgi oma „Virulaselt“ pärandatud trükkikoja kohapealsele vanavarakorjajale „Ühistrükkikoja“ maha. Viimased paar aastat oli nimetatud trükkikoda „Ühistrükkikoja“ käes rendil. Üldse näib siinsetele peremeestele vanade iganenud trükkikodade kokkuostmine

meeldivat. Näiteks mõne aasta eest osteti isegi Narva-Jõesuust vana trükkikoda. Niisugune vana rämpsu kokkukujamine ei jätta töökvaliteedile mõju avaldamata. Iganenud ja moestlänud kirjadega ning lõmakstatud joontega ei saa korralikku tööd, ja see asjaolu on omakorda ka tööpuuduse tekkimise põhjuseks. Nii oli ka möödunud aasta lõpul, kus töö vägisi ära kaduma kippus. Nõudlikumad töötellijad ei lepi enam ajastlänud kirjavolikuga, vaid lähevad sinna, kus moodsamad kirjad ja muu varustus. Ja töö odavusele ei panda enam rõhku. Tänav trükkikoda, näiteks, ei saa konkurendiks pidada, aga väiksemaid töid on ta palju üle võtnud.

Kuid kes teab kauaks seegi iseseisvalt püsima suudab jääda, läheb vahest ka „kollektsiooni“ täienduseks „Ühistrükkikoja“.

\*

„Ühistrükkikoda“ asub üle 100 aasta eest ehitatud madalas ja väikeste akendega majas, mille lagi hulga tugede ja talade najal ülal püsib. Esmakordselt sinna sisse astudes tekib mulje, nagu oleks satunud kusaigile põlevkivi allmaakaevandusse. Ruumid on kitsad, õhuväsed ja ventilatsioonita. Iseäranis võib seda ütelda ladumisruumide kohta, kus on ka valgusest puudus. Kümne aasta eest seati elektriventilaator üles, kuid seda ei ole ammu enam. Raiskas vist palju kallist elektrit. Ei tea, kas seda teavad meie töökaitseinspektorid ja teised niisugused asjamehed, kelle kompetensi töökoja ruumide järelevalve kuulub. Toon näite, kuidas ladumismasina jaoks ruum saadi: Trükkikoja tänavapoolse ukse asemele pandi aken ja ladumismasina jaoks oligi ruum valmis! Mis sellest, et hädavaevalt pääsed masina ja sein vahelt kuidagi läbi. Ja missugune õhk seal on, seda ei oska kirjeldada. Kuid siin on ka uuem „ehitis“ — roto jaoks püstitati aeda uus hoone, mis veidi korralikum. Aga siingi arvati vist, et kui kõrge see roto siis ikkagi on, ja nüüd käivad mehed mures nägudega ringi ja peavad nõu, et tuleks ikka vist roto kohalt lagi läbi saagida...

## E. J. L. tegevusest

### Koosolek 13. detsembril

Sekretär kandis ette ülevaate läbirääkimiste käigust tööandjatega ülemaaliste palgaalammäärade kindlustamiseks. Sellest nähtub, et tööandjad pole üksmeelsed aktsiooni teostamises, mispärast küsimus venib liidust olenematuil põhjustel. Kaaludes igakülgset tekkinud olukorda liidu juhatus otsustas oodata trükitöösturite päeva otsust 1938. aasta jaanuaris. Enne seda saadetakse igale trükitöösturile liidu memorandum küsimuse selgita-

miseks. — Tööliselumaja ehitamise kohta Tallinnas teatas sekretär, et vastav kiri on esitatud majandusministrile. Liidu juhatus otsustas esitada lisaks märgukirja härra Riigihoidjale. — Arutati „Looduse“ kirjastusühingu tegevust Tartus ja kirjastuse poolt ülestõstetud küsimusi kutseoskuse nõukogus. Võeti teatavaks saadetud materjalid „Looduse“ tegevuse kohta. Liidu esindajale kutseoskuse nõukogus otsustati teha kohuseks kasutada saadetud materjale küsimuste lahendamisel. — Sekretär tutvustas liidu juhatust uue tervishoiu määrusega, mis ilmus „R. T.“ nr. 96 — 1937. a. Selle määruse alusel on võimalik nõuda teatavaid paremusi trükikodade töötingimustes. — Sekretär kandis ette ülevaate viimasel ajal toimunud läbirääkimistest Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ja Venemaa ametiühingute vahel. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks Liidu kirjavahetus.

### Koosolek 23. detsembril

Sekretär kandis ette ülevaate tööliselumaja ehitamise küsimuses tehtud sammude üle. Tallinnas peetud trükitehnikute koosolek oli oma poolt toetanud liidu algatust, saates härra Riigihoidjale vastavasisulise telegrammi küsimuse kiiremaks otsustamiseks. — Sekretär kandis ette, et juhatuse otsuse kohaselt palgaalammäärade kohta käiv memorandum saadeti kõigile trükikodadele üle maa enne jõulupühi kätte. Memorandumi sihts on trükitehnikute ettevalmistamine nende päeval ülestõstetava päevakorra punkti arutamisel. — Otsustati toetada Tallinna ühise haigekassa algatust laenu palumisel 400.000 krooni suuruses haigemaja ehitamiseks. Selline toetusavaldus otsustati saata vastavasse ministeeriumi ja ärakiri haigekassa juhatusele. — Kuna reisifondi kasutamisel ilmnevad ebaõiged tõlgendamised, siis liidu juhatus otsustas selguse mõttes teatada ühingutele, et reisifondi määruste paragrahv 1. põhjal liige, kes ise töölt lahkub ja tahab teise linna töölesõitmiseks reisifondist abi saada, abi ei saa. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks Liidu kirjavahetus. Rahvusvahelise Trükitehnikute Kutsesekretariaadi teadaannete kohaselt otsustati liidu häälkandjas avaldada informatsioon Belgia trükitehnikute võitluse ja esperanto keele tarvitusele võtmise kohta.

### Koosolek 10. jaanuaril

Sekretär kandis ette, et liikmeraamatute lehed on trükitud. Liidu juhatus otsustas need saata ühingutele raamatuisse paigutamiseks, kusjuures sellekohane kulu tuleb liidu kanda. — Töötute tsentraliseeritud abiantdmise kohaselt tuleb liidu juures avada sellekohased raamatud. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu kirjavahetus ja uue aasta õnnesoovid.

## Liikmeraamatute asjus

Teatavasti liidu vanad liikmeraamatud sisaldasid sissekandelehti ainult 1937. aastani. Seepärast tuli raamat täiendada veelgi lisalehtedega, kuna uute raamatute trükkimine oleks läinud kalliks. Liidu juhatus lasi trükkida nelja aasta kohta käivad lisalehed, millised tulevad kleepida raamatu vahele. Need, kes astusid liikmeks enne 1938. aastat, kleebivad vastavad lehed lehekülj nr. 16 järgi, kusjuures uued leheküljed on märgitud 16-a, 16-b, 16-c ja 16-d numbri all. Neile liikmetele, kes astusid liikmeks 1938. aastast peale, antakse uued raamatud, milledest on kõrvaldatud leheküljed eelnevate aastate liikmemaksude kohta ja asemele kleebitakse leheküljed 7, 8, 9 ja 10. Ühingutele saadetakse kätte juurekleepimiseks vastavad lisalehed, millised palutakse jagada liikmeile raamatuisse paigutamiseks.

## Tööliskojast

### Rahvamaja küsimus

Tööliskoda võttis üles Tallinna „Rahvamaja“ ehitamise küsimuse, mis juba pikemat aega seisab vaka all, olgugi et selle ehitamise küsimust puudutati valitsusliikmete poolt juba oktoobris 1936. aastal Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatuse laialisaatmise korral. Töölisorganisatsioonid on ikkagi veel sunnitud läbi ajama kehvade üürikortritega, puuduvad suuremad kooskämise kohad jne. Tööliskoda koostas oma ettepanekud ja esitas need sellekohastele asutustele. Näib, kas ka koja algustele tähelepanu pööratakse.

### Ehitustöölise küsimus

Ehitustöölise sotsiaalse kindlustuse alal tehti mõningad kärpimised, mille vastu protesteerisid ehitustöölised. Tööliskoda kui ka ametiühingud saatsid sellekohased protestid vabariigi valitsusele. Detsembris tuli see asi arutusele vabariigi valitsuses, kusjuures võeti vastu Tööliskoja seisukoht, et ehitustöölise küsimus tuleb lahendada eriseaduse korras.

## Rahvusvahelised keskused

### Esperanto küsimus

Rahvusvahelise Trükitehnikute Kutsesekretariaadi poolt saadeti meile avaldamiseks järgmine teadaanne:

— Liidud on küllalt informeeritud Pariisis arutatud esperanto küsimusest. „Mitteilungen“ on ilmunud vastav üleskutse esperantistide omavahelisele koostööle. Nüüd on kolleeg Ponstein Hollandist, kes esperanto küsimuse tõstis üles rahvus-

vahelises ulatuses, palunud avaldada allpool toodud üleskutset. Kolleeg Ponstein loodab seega äratada esperantistide huvi ülestõstetud küsimuse vastu:

### Alvoko al ciuj Tipografistaj Esperantistoj

En la, mezoktobro en Parizo okazinta, kunveno de la „Tipografista Internacio“, estas pritraktita la demando, cu eblas apliki Esperanton por pli disvastigi la principojn de la internacia solidareco. Kvankam la plimulto de la estraro ne rifuze staras kontrau tiu ideo, oni elparolis la timon, ke la tereno, prilaborebla per Esperanto, estas tro malgranda por elspezi por ĝi penojn kaj kostojn. Kompreneble, la favorantoj de Esperanto, ne priceze povas montri la grandecon de tiu tereno. Tamen, car ili estas konvinkitaj, ke nia kara lingvo pruvas sian taŭgecon kaj utilecon, ili estas pretaj liveri la pruvon.

La unua paso por fari tion estu, ke la esperantistoj, kiuj troviĝas en niaj vicoj, el ciuj landoj sciigu al la Internacia Tipografista Sekretariejo, ke ili sendos komunikojn pri interesaj, okazintajoj k. t. p. pri la tipografia vivo en sia lando, car povas esti, ke sekve de tio, estonte aperas parto de la legajoj de la Internacia Tipografista Sekretariejo, esperant-lingve!

Ciuj, kiuj volas subteni ci tiun klopodon, estas petataj sendi postkarton al la sekretario de la Internacia Tipografista Sekretariejo: H. Grundbacher, Länggass-Strasse 36, Bern (Schweiz).

### Ametiühingulise liikumise ühtlustamisest

Ĉehhoslovakkia ametiühingute liidu sekretär Tayerle pidas detsembris kõne, milles märkis järgmist:

-- Meie oleme pooldanud ametiühingulist ühtlustamist. Kuid meie nõuame, et ametiühinguline ühtlus peab asuma ka ühtluse ideel, mitte aga teistel motiividel. Seepärast keeldusime meie tunnustamast selliste organisatsioonide ettepanekuid ühiste teostamiseks, kes oma ideoloogia on võtnud venelastelt ja püüavad seda ka meile kohustuslikuks teha. Kuna meil selgub enam ja enam, et venelased on jätnud oma ässitustöö ja pooldavad demokraatlikke põhimõtteid, siis tähendab see senistest meetoditest loobumist. Seda meie tervitame. Sellele teele lähuvad ka Vene ametiühingud. Oleks aeg, et ka nende joone senised austajad võtaksid selle suuna omaks. On kahju, et selle küsimuse lahendamine nõudis nii palju asjatut energiat ja ajakaotust minevikus. Ühinemine peab sündima seesmisest veendest, mitte aga sunduse korras. Meie keeldume tunnustamist, et ametiühingulised organisatsioonid peavad alluma poliitilistele parteidele ja taotlema nende parteide poliitilisi sihte. Samuti keeldume tunnustamist, et ametiühingud võiksid olla ainult poliitiliste parteide propagandaabinõuks.



AJALEHTEDEST loeme, et on asutud „rahvarinde“ loomisele. Sellesse rahvarindesse kutsutakse kõik organisatsioonid ja isegi ametiühingutele on võimaldatud rindest osavõtmine. Nüüd tekib kaalus: omal ajal oli ametiühingutele tehtud palju etteheiteid, et nemad kaldusid kõrvale otsesest ülesannetest — majandusliku külje korraldamisest ja asusid poliitiliste sihtide taotlemisele. Neid tabas sel puhul isegi sulgemine jne. Riigikogu valimised, milleks „rahvarinne“ loodi, on puht poliitiline akt. Kas on siis ajad muutunud, et nüüd võib poliitikat teha ametiühingutes? Tundub, et siin on küllaldane vastus olemas: nagu enne nii ka nüüd ei pea ametiühingud minema poliitilisse võitlusse organisatsioonina, kuna meie liikmeskond on mitmesuguste arusaamistega ja seisukohtadega poliitilistes küsimustes.

TALLINNA ühing tahab juba pikemat aega leida uusi, suuremaid ruume. Selleks kuulutati paar korda isegi ajalehes. Aga võta näpust! Kuulutusele ei saabunud ühtki ettepanekut. Nagu näib, pole Tallinnas praegusel ajal vabu kortereid — isegi suuri — kõnelemata väikestest. Ühe sõnaga — majaomanikkude nisu õitseb, nagu seda näeme ka ühingu ruumides Lühikesel jalal — majaomanik pani korraga 7 krooni juure, seega üür tõusis 12 protsenti. Pole imestada sellise korteripuuduse korral — igamees lõikab kust saab. Kahju, et meil korteriteküsimusele tegelikult nii vähe rõhku panakse.



### Metallistide ametiühing

Ametiühing muutis oma põhikirja, millega ühingu astumine tehti hõlpsamaks. Kaotati senine ooteaeg liikmeõiguse saamiseks, kuid jäeti ooteaeg liikme juhatusse valimise õiguse kohta. Praegu on ametiühingul paarisaja liikme ümber, seega on ilmnunud ametiühingu teatud suurenemine. Kuna aga tuleb arvestada siiski võimalust, et Tallinnas võiks organiseerida umbes 1000 metallisti, on see juuretulek liig väike.

## Toidu- ja maitseainete töölised

Ametiühing sammub pidevalt tõusu teel. On loodud erisektsioonid mitmesuguste alade töolistele. Hiljuti, detsembris, teostus mõningate sektsioonide liitumine, kusjuures valiti ühine juhatus. Sellest jäi välja praeguse ajutise Keskliidu juhatusse liige Kull, kes seni oli nimetatud ametiühingu esimeheks. Keskliidu sekretär J. Jalaja, kõneles ametiühingu liikmetele korraldatud koosolekul, märkis seda väärnähet, et Keskliidu teened ametiühingu ülesehitamisel ei leia küllaldast tähelepanu.

## Tartu Töölisühingute Keskliit

Tartu Töölisühingute Keskliit saatis mõningad protestid kehtiva töötulide lahendamise seaduse kitsenduste kaotamiseks, samuti kurjustab Keskliit Tööliskojale, kuna viimase seisukohad kehtiva meistrite ja õppinud töolist seaduse kohta polevat töolistele vastuvõetavad. Olgu märgitud et need seisukohad on ametiühingute poolt leidnud arutamist ja seisukoha võtmist.

Keskliidu rahalises tegevuses on tulnud raskusi. Nimelt oli Keskliit teostanud puudeostu operatsiooni, mis ebaõnnestus, tuues puudujääki ligi 800 krooni. See raha tuleb nüüd korstnasse kirjutada.

## Pärnu Töolistele ühing

Ühing on kavasse võtnud koostada ametiühinglaste käsiraamatu, kusjuures käsiraamatu koostamine on antud „Rahva Sõna“ toimetaja E. Joonase kätte. Ühing palub ametiühinguid teatada, palju need seda raamatut tellivad.

## Uusi arvusi ametiühingutest

Nagu sellekohastest aruannetest nähtub, on ametiühingute liikmete arv tõusnud juba 17.000-le. Seega on ametiühinguline liikumine üha laienemas, vaatamata kitsendustele mõnel muul alal. Tahksume lootä, et selline laienemine veelgi kestab, kuna tööstustööliskond on ikkagi üle 60.000 suur.

## Kaevandustöölised

Õpetlikku pilti pakuvad mõningad näited kaevandustöolistele elust. Alles neist selgub, millistes oludes tuleb ametiühingul töötada ja võidelda nii enda kui ka liikmeskonna olemasolu eest. Hiljuti läbisid ajalehti teated, nagu oleks „Kiviõlis“ avastatud saboteerijate jõuk, kes püüdis igapidi kahjustada kaevanduste tööd. Jutu järgi olevat selles jõugus aktiivse tegelasena esinenud keegi Sepp, kes lõpuks reetnud kõik kahjustamise kavanduste juhatusle, kui viimane aga võtaks Sepa vallandamise otsuse tagasi. Tegelikult vallandati Sepp töölt, kuid temaga ühtlasi tõmmati sekka ametiühingu nimi. Ametiühing pidi palju vaeva nägema, et selgitada oma mitteteadlikkolemist tõstetud süüdistuses. Ühing omalt poolt tahab laimajat vastutusele võtta. Kui peaks tõsiselt ilmema,

et saboteerijad olid tegevuses, siis kahju neist inimestest-kaevuritest, kes usaldasid endid mitte just õigele tegevusele. Ametiühing, olgu tal millised väenlased tahes, ei võta kunagi tarvitusele masinate lõhkumise ja tööabinõude rikkumist, kuna selline tegevus on viljatu ja kuulub juba möödunud sajandi inglise masinahävitatjate ajalukku. Seda ei tee ka tõsised ametiühinglased. Nii on inimesed lihtsalt õnge läinud mõne isiku üleskeeramisel, kellel pole mitte selge olnud, mida ta sellega saavutab.

## Ehitustöolistest

Väljavaated ehituste alal näivad suurenevad, mille tõttu ehitustöolistele kaader võib kujuneda õige suureks, olles koondunud keskustesse, nagu Tallinn jt. Tallinnas tulevat sel aastal ehitamisele kehakultuuri hoone Falkpargi aeda, seejärgi Politseihooned Toompuiesteel, Kohtuhoone Estonia puiesteel. Suuremad ehitustööd kestavad juba pikemat aega Tallinna Keskhaijala juures Tallinna linn ise katseb alustada juba eeloleval sügisel uue raevoja ehitamist, milline hoone on ettenähtud monumentaalehitusena. Tallinna Ühine Haigekassa on valmistanud kava haigla ehitamiseks, kavandi järgi moodne horisontaalstiilne majamürakas. Need ehitused, peale nende rida erainimeste ehitusi, võivad ehitustööstust tõsta laiale alusele. Siin on ametiühingul tükk tööd ees — organiseerida suur ehitustöolistele pere.

## Tekstiiltöölised

Tekstiiltöölised püüavad samm-sammult parandada oma palgaolusid. Suured käitised, nagu Kreenholm ja Narva linavabrik, pidasid sellekohased koosolekud, millistel otsustati kuulutada töötüli. 9. jaanuaril peeti Narva linavabrikus suur koosolek, millest võttis osa üle 700 töölise. Sel koosolekul esines ettekandega palga ja elukalliduse küsimusest A. Offenbach, pidades kõne nii eestlastele kui ka venelastele. Erikõne pidamise venelastele tingis asjaolu, et vabrikus on pooled töölised venelased, kellel on raske jälgida koosolekut eesti keeles.

## Sadamatöölised

Tallinna sadamatöölised alustasid juba möödunud aastal töötüli töötariifide kõrgendamiseks ja töötingimuste parandamiseks. Kuna komisjon loobus selle tüli arutamisest, peeti tööandjate ja sadamatöolistele esindajate vahel eraviisiliselt läbirääkimisi. Läbirääkimiste tulemusena saavutati uued tariifid ja töötingimused, millised mõnes osas on paremad endistest. Need tariifid hakkasid kehtima 1. jaanuarist 1938. Töolistele esindajad kokkuleppele siiski alla ei kirjutanud, kuni vastav sadamatöolistele koosolek võtab oma seisukoha tariifide asjas.

# Tehnilised uudised

## Kirjutusmasin nootidele

Juba pikemat aega tehti katset konstrueerida noodimärkidega töötavat kirjutusmasinat. Mõne aasta eest kirjutasid lehed, et kellelgi saksa inseneril õnnestus konstrueerida selline kirjutusmasin. Keegi siiski ei tea, mis on sellistest leiutistest saanud, kuna jutud nende üle on vaikinud, ega ole need masinad ka leidnud rakendamist. „Graphische Rundschau“ kirjutab selle leiutise kohta järgmist: Mõne aja eest oli August Rundstatler teinud oma leiutise ja igauks uskus, nagu oleks seega lahendatud aastaid otsitud probleemi lahendamine. See on harilik kirjutusmasin. Masina iseäralduseks on see, et ta omab 44 klahvi, ja et kõik jooned, ka peajooned koos noodimärkidega, puhtale, joonteta paberile üle kantakse. Mulle esitati selle masina abil tehtud noodi partituur ja selles leidsid kõik vajalikud noodimärgid. Kui seda tööd teha vahapaberil, siis võib paljunduse teel saada 30 või 40 tõmmist. Seega võib iga komponist oma noote odavalt paljundada. Praegu maksab selline kirjutusmasin 9000 franki, kuid ajajooksul võib oodata sellise masina hinna langust. Komponistid võivad selle masina üle aina rõõmu tunda; mida teeb aga noodimärkija või nooditrükkija, kes sellest tööst seni elatus?

## Pekingi paber

Hiina endises pealinnas Pekingis on väike paberivabrik, milline tootleb paberit igivana meetodi alusel, nagu seda tehti juba 18 aastasada tagasi. 105. aastal keegi õukondlane Tsai Lun leidis selle meetodi, millise hiljem parandas Tso Dsi I. Paberimass asetatakse kivitruumlile ja purustatakse hõbuse jõul erilise valtsiga. Purustatud mass liidetakse veega ja asetatakse erilisele platvormile. Sarnasel lihtsal menetlusel saabunud poognad kleebitakse tasastele seintele ja päike hoolitseb poognate kuivamise eest.

## Mungad trükikunsti sõpradena

San Lazzaro saarekesel, Veneetsia laguunide keskel, asub väike kloooster. Kloooster on armeenlaste oma, rikkaliku raamatukoguga ja kunstitööde koguga. Kloostris on olemas väike trükikoda, mille ladujaiks ja trükkijaiks on samad kloostrimungad.

Selles trükikojas laotakse ja trükitakse trükiteid 36 maailma keeltes. Trükitoõlistele peaks huvi pakuma eristilsete trükitingute vaatlemine, milliseid leidub suurel hulgal sellekohases kogus. 1717. a. asutati üldnimetatud kloooster. Kloostri mungad olid suured kunstijungrid ja kogusid aastasade jooksul väärtuslikku materjali. Nii leiame kloostri raamatukogus umbes 30.000 raamatut. Samuti on kogutud umbes 2000 käsikirja idamailt. Seal leidub pergamendil kirjutatud käsikirju, varustatud kunstilise väärtusega ilustiste ja värvitrükiga. Vinjetid, initialsid jne. vahelduvad rikkalikus ilus. Ühe muumia kirstul, millise iga ulatub umbes 1500 aastat enne Kristuse sündimist, on näha vana hieroglüüfide kirja. Birma pergamendi mõlemapoolse külje käsikiri äratav üldist tähelepanu. See paik on rõõmuks külastada igal trükikunsti sõbral.

## Sotsiaalpoliitika

\* Uus ametiühingute korraldamise seadus lubatakse jaanuarikuus panna kehtima. Lähemad andmed uue seaduse kohta puuduvad, kuid võib oletada, et siin erilisi muudatusi ametiühingute struktuuris ei nõuta. Saab näha, kui uus seadus päeva valgust näeb, kas kutsutakse kokku ka ametiühingute üleriigiline koosolek Keskliidu juhatuse valimiseks.

\* Elukallidus näitab tõusu ja võrreldes olukorraga mõni aasta tagasi, on see tõus paarikümneprotsendiline. Selle aja jooksul pole palk küll sama protsendi võrra tõusnud. See tähendab tööliste reaalteenistuse veelgi vähenemist. Kõik selline vähenemine sünnib ajal, mil valitseb majanduslik elavnemine ja kapitali teenimise kasu tõus.

\* 1937. aasta on läinud ajalukku, kuid ta pole lahendanud tööliste vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamist üleriiklikus ulatuses. Vastav seadus lubati kehtima panna, informatsiooni saamiseks sõitis välismaale sotsiaalministeeriumi jõud, kuid seadus on veel ilmutamata. 1938. aasta ootab seda seadust.



# VÄLIMAINE ringvaade

BELGIA trükitööliskond seisab uue võitluse ees. 1936. aastal juunis Belgia trükitööliskonnal õnnestus viia läbi teatavad parandused tariifides. Nüüd on ettevõtjaskonnal tulnud juure julgust jällegi hakata halvendama omalajal teostatud töö- ja palgatingimusi. On loodud küll pariteetsel alusel komisjon, kuid selle komisjoni töö on takistatud tööandjate vastuseisu tõttu. Hiljuti esitati tööandjate poolt uued ettepanekud, mis olid töövõtjatele vastuvõtmatud. Sealjuures tööandjad nõudsid vabast tööaega viia 32 tunnile nädalas, kui äri olukord halveneb. Samuti oleks tehtud kärpimisi ka misis töötajates, millised aastatepikkuste võitlustega saavutatud. 7. detsembril peeti viimast pariteetkomisjoni koosolekut, mis lõppes tulemuseta. Belglased arvavad, et kui tööandjate nõudmised vastu võetakse, siis oleksid need kahjulikud mitte üksi Belgia trükitööliskonnale, vaid seda püüaksid korraldada ka teiste maade ettevõtjad. Seepärast on belglased otsustanud vastu panna sellistele halvendamise katsetele ja kuna tööandjad püüavad siiski oma nõudmisi läbi viia, siis on trükitööliskond sunnitud sellele vastama tööseisakuga. Nii on Belgias oodata ülemaalist töötüli, millele käesolevaga juhime meie liikmete tähelepanu.

\*

MEIL oli võimalus juba varem märkida Hispaania kohta käivas artiklis, et lõplik kodusõja võitja on see pool, kes omab rahva usalduse. Relvad üksi ei otsusta küsimusi.

Detsembris valitsusväed võitsid mässulistelt Terueli linna. Seda suudeti vaid tänu sellele, et rahvas on truult seisnud valitsuse taga, andes temale võimaluse moodustada kindlat ja vaimustusega täidetud sõjaväge, millele kindralite elukutselised väed ei suutnud vastu panna. Sellele armeele anti loosung — nädala jooksul vallutada tähtis kindlus ja ülesanne oli täidetud!

Suur tõde on vabariiklaste armee juhi kindral Miaja sõnades, kui ta lausus Terueli võidu rahvusvahelisest tähtsusest: Fašism armastas seni keskida, et tema tee on võidutee, mille vastu puruneb kõik demokraatlik ja vanade meetodite alusel töötavad jõud. Kui Teruel langes, siis sellega läks uppi ka fašismi usk oma võidukusse. Seevõrra,

kõikide maade fašistid tunnevad Terueli kaotust oma kaotusena, seevõrra on kasvanud kõikide maade demokraatide usk rahva väeramatusse jõusse. Sellega on seletatavad arvukad telegrammid võidu puhul vabariiklikule Hispaaniale. Franco võit või kaotus sunnib nii mitmeidki riike ümberorienteeruma oma senises taktikas, ja seepärast on Teruelil rahvusvaheline tähtsus. Veel enam mõjub fašistide kaotus Hispaanias. Kui fašistide meeolus on langus, vabariiklik Hispaania on tiivustatud tähtsast võidust ja usk asja õigusesse kandub ka kõikidesse seni kahtlejatesse.

NÕUKOGUDE Venemaal peeti 12. detsembril 1937. a. valimisi uue põhiseaduse alusel. Sellest võttis osa 95 protsenti hääleõiguslikest kodanikest. Siinkohal ei hakka meie peatuma valimiste tehnilise külje juures, kuna sellist tehnilist ülesehitust harrastavad Euroopas juba mitmed maad, nagu Saksamaa, Itaalia jt. Kuid võib ütelda seda, et valitud kõrgem nõukogu jätkab põhiseadusega kindlustatud tööd Venemaa sotsialiseerimise suunas. Jäävad püsima senised saavutused sotsiaalse kindlustuse alal, mis on eeskujulikemaid maailmas. Jätkub põllumajanduse kollektiviseerimine ja tööstuste ratsionaalne kasutamine. Kui praegu Vene tööliste ostujõud pole kadestusväärne, olles samal tasemel kui Eesti tööliste palk (võrdluseks olgu see, et toitaime alal Vene tööline, teenides 200 rubla kuus, saab sama palju toitaineid kui Eesti tööline, teenides 70 krooni kuus), on ratsionaliseeritud majanduse kavast ettenähtud ostujõu suurenemine. Võrreldes eelnevate aastatega ongi Vene tööliste ostujõud aast-aastalt tõusnud. Arvesse võttes seda, et ostujõu suurenemiseks on väljavaated olemas, samuti ka sotsiaalse külje kindlustamise kaudu loodud hüved, peaks Vene tööliste olukord sammuma vastu paremale tulevikule, nagu seda lubasid praegused võimul olevad ringkonnad.

ITAALIA lahkus suure käraga Rahvasteliidust. Tegelikult oli Itaalia lahkunud Rahvasteliidust juba Abessiinia sõja aegu, kuid ametlikult sellist väljaastumist hoiti varuks. Nüüd arvati olevat õige aeg väljaastumiseks ja seda suure kära saatel. Arusaadavalt, selline kära ei olnud määratud välismaailmale, vaid koduseks sisemiseks tarvitamiseks, et paisata rahva hulka jällegi midagi uut. Kui

aga tehakse kära, nagu see lõunamaa rahvastel kombeks, siis on selle kära taga ikka midagi. Ja see midagi annab end teatavaks teha. Itaalia on arvanud end juba ammu riikide hulka, kellel on suur sõna ütelda rahvaste saatuse määramiseks. Vähe hoolides oma kodumaa rahva sotsiaalse olukorra parandamisest on ta seda aktiivsem olnud välispoliitikas. Kõnelemata Abessiiniast, on ta kaasa tegemas Hispaania kodusõda, Kauge-Ida sündmusi, fašistlikkude riikide bloki konstrueerimist jne. Need asjad vajavad kõik määratud energiat. Et Itaalia rahvas tunnaks kõigist neist asjust vaimustus, siis vahetevahel tuleb korraldada ka ilmkärakaid. Varuks on veel ilmkärakad, nagu Itaalia kuninga keisriks kuulutamine, Itaalia päralt oleva Jubalandi osaline tagasiandmine Saksamaale jm. Nii et välismaa võib oodata uusi kärakaid ettevalmistatult, itaallased ise aga viibivad alles mägus ootuses fašistliku režiimi uutest saavutustest.

JAAPANI sõjakäik Hiina võtab järjest suureneva ulatuse. On langenud Shanghai, rünnatakse Hiina pealinna Nankingi. Hiina tehniliselt nõrgemal sõjaväel on võimatu võidelda Jaapani pika ja hoolsa ettevalmistusega armeega. Siiski hiinlased panevad meeleheitlikult vastu ja ainult samm-sammult taganevad jaapanlaste ülevõimu ees. Hiinlased lubavad siiski võidelda kuni viimseni — ka siis, kui jaapanlaste kätte langevad nende tähtsamad keskused. Jaapani agressiivsetest plaanidest Hiinas on häiritud ka rahvusvaheline kapital, kelle huvid jaapanlaste võiduga satuvad Hiinas hädaohtu. Seepärast on nii Inglismaal kui ka Põhja-Ameerika Ühendriikides ajakirjandus tõstmas häält vallutajate vastu. Hädaohtu nähakse mitte üksi majanduslikus kahjustamises, vaid ka sõjastrateegilistel põhjustel. Inglise kindral Hamilton pidas Londonis kõne, milles märkis, et Jaapan on suundumas Honkongi, Singapuri, Birma ja Bengaalia sihis. Need on tähtsad strateegilised punktid inglise Kaugetes Idas. Vanameelne „Times“ kirjutab: Jaapan arvab end kogu maailma purustajaks. Kas aga see on õige, kui ta asetab jalad soosse, milline minevikus on neelanud juba palju võitjaid? „New-York Times“ kirjutab, et jaapanlaste võidud toovad suurt kahju Ameerika kaubandusele Hiinas. „Washington Star“ paneb ette kuulutada meresõjalise demonstratsiooni Jaapani vastu. Jaapan tunnustavat ainult jõudu, diplomaatilised protestid ei andvat tulemusi, nagu see näitas 1907. aasta. „Washington Post“ teatab, et jaapani suurelud ei arvesta teiste riikide õigusega ja huvidega, mispärast on vajalik luua vastupanu.

## KAS POLE VÕIMALIK? ...

Rahvusvahelisel trükitöösturite kongressil Budapestis lausus kongressijuhataja, inglane Austen-Leigh, muuseas:

— Paljud meie hulgast olid koos tundmatu sõduri hauale pürga panemas. Need on kindlasti veendumusel, kui võrd mõtetu ja tarbetu on rahvusvahelisi tüliküsimusi lahendada sõjalisel teel. Kas ei ole parem, kui üksikud rahvad tihedamalt kokku puutuvad ja üksteist tundma õpivad. Meie, trükkalikud, oleme oma väikeses kogus küllalt teinud rahvusvahelise sõpruse vaimu süvendamiseks...

Pärja asetamine tundmatu sõduri hauale teeb kindlasti au kongressist osavõtjatele, tunnustades nende antimilitarismi. Näivselts kõlab siiski ettepanek — üksikud rahvusgrupid võiksid tihedamini koos käia ja seega üksteist paremini tundma õppida. Eks istu Londonis ligi 40 rahvusgrupi esindajat pidevalt koos — nn. mittevaheselemise komitee — ja tõsiste nägudega mängivad komöödiat Hispaania kõikekannatava rahva arvel. Hispaanias veristavad end rahvusgrupid. Hiinas Jaapani pomilennukid hävitavad linnu ja rahulikku elanikke. Suurriigid vaatlevad kogu seda mängu suurima rahuga ja ei tee midagi sellise veristamise lõpetamiseks. Mis sest, et töötab veel rahvasteliit; mis sest, et kehtivad Kelloggi jne. paktid. Kes on rahurikkujad? Ikka fašistlikud või poolfašistlikud riigid. Nii on see süsteem osutunud suurimaks rahurikkujaks ja fašistliku süsteemi kadu võib tuua tagasi rahu.

Siin oleks trükitöösturitel palju teha — kui tahetakse rahu. Nende käes on enamikus suured tähtsad ajalehed. Nende käes on võimalik avaliku arvamise kujundamine. Aga kahjuks need lehed on ju äri. Äri juures ei kehti kõik need head ja vagad soovid — milliseid pühapäevajutluse näol kuulsime lugupeetava kongressi esimehe suust.

## „TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.  
Toimetus ja talitus Tallinn, Lühikejalg 6-2.  
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub veebruaris  
Käsikirjade saatmise tähtpäev järgmisse numbris 10. veebruar